

*Dr Armando Demark**

*Andro Amančić***

OBUSTAVA OVRHE ZBOG OVRHOVODITELJEVOG NEPODUZIMANJA RADNJI U POSTUPKU

Krajem 2020. godine u Republici Hrvatskoj na snagu je stupila dopunjena odredba članka 72. Ovršnog zakona, stavak 3. koje sada propisuje kako će se ovrha obustaviti po službenoj dužnosti ako ovrhovoditelj u roku od jedne godine nije poduzeo niti jednu radnju u postupku. Nakon uvoda koji se osvrće na opće i posebne razloge obustave ovrhe uopće, u središnjem dijelu rada autori analiziraju navedenu odredbu de lege lata. Autori ističu pozitivne i negativne učinke predmetne odredbe, dovodeći ih u vezu s proklamiranim izvornim namjerama zakonodavca prilikom njezina donošenja. U navedenom dijelu rada, uspoređuju navedenu odredbu s člankom 72 stavkom 2 Ovršnog zakona te ističu njezinu (ne) prisutnost u pravnim poretcima drugih europskih država. Naglasak se u analizi stavlja na karakter odnosno sadržaj radnje koju ovrhovoditelj mora poduzeti u roku od godine dana kako ne bi došlo do obustave ovrhe primjenom navedene odredbe. Ističu se načini na koji domaća sudska praksa interpretira navedenu odredbu te se ona analizira i s aspekta prava na pristup sudu. Naposljetku, autori upozoravaju na probleme koji bi mogli nastati pretjeranim formalističkim tumačenjem navedene odredbe te iznose de lege ferenda prijedloge za ograničavanje njezine primjene isključivo na ovršne postupke radi naplate novčane tražbine.

Ključne reči: *Ovrha. – Ovršni postupak. – Pasivnost ovrhovoditelja. – Obustava ovrhe. Ovršne radnje.*

* Autor je asistent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, Katedra za građansko pravo, ademark@pravri.uniri.hr, Orcid ID: 0000-0001-9986-2169 (Republika Hrvatska)

** Autor je magistar prava i odvjetnik u Rijeci, andro.amancic@gmail.com, Orcid ID: 0009-0001-5672-3377 (Republika Hrvatska).

1. UVOD

Obustava ovrhe pojam je koji označava dovršetak ovršnog postupka iz zakonom propisanih razloga, a koji se očituje u prestanku poduzimanja daljnjih postupovnih radnji, uz ukidanje svih do tada provedenih radnji u postupku, pod pretpostavkom da to ukidanje ne dira u stečena prava trećih osoba.¹ Odluka o obustavi ovršnog postupka je konstitutivnog karaktera. Ako se iz nekog razloga obustave ovrhe mogu obustaviti sve vrste ovrha, riječ je o općim razlozima obustave, dok se o posebnim razlozima obustave radi ako se zbog tih razloga mogu obustaviti samo pojedine vrste ovrha.² Ovrha se obustavlja po službenoj dužnosti ako je ovršna isprava pravomoćno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena izvan snage ili je na drugi način određeno da je bez učinka, odnosno ako potvrda o ovršnosti bude ukinuta.³ Ona se obustavlja i zbog njezine naknadne nemogućnosti ili neprovedivosti.⁴ Također, zakon predviđa situacije u kojima će do obustave ovrhe doći na inicijativu ovrhovoditelja, primjerice povlačenje prijedloga za ovrhu,⁵ odnosno na inicijativu ovršenika, kao što je slučaj iz čl. 72 st. 4 OZ-a kada do obustave dolazi na prijedlog ovršenika ako sud utvrdi da su nakon isteka roka za žalbu provedbom ovrhe obuhvaćeni predmeti koji nisu određeni u rješenju o ovrsi, a izuzeti su od ovrhe ili je na njima mogućnost ovrhe ograničena.⁶ Ovrha se u pojedinim slučajevima može obustaviti i zbog njezine nesvršishodnosti.⁷ Međutim, najčešći je *ratio* zakonskog propisivanja obustave ovrhe i do novele

1 Mihajlo Dika, *Građansko ovršno pravo, I. knjiga: Opće građansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb 2007, 414.

2 *Ibid.*

3 Ovršni zakon, NN br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22, dalje: OZ, čl. 72 st. 1.

4 OZ, čl. 72 st. 2.

5 OZ, čl. 40 st. 1 i 2: „(1) Ovrhovoditelj može tijekom postupka, bez pristanka ovršenika, povući u cijelosti ili djelomice prijedlog za ovrhu. (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud će obustaviti ovrhu.“

6 OZ, čl. 72 st. 4 Svi do sada navedeni razlozi obustave ovrhe bili su na sličan način uređeni i Zakonom o izvršnom postupku (SL SFRJ, br. 20/78, 6/82). Detaljnije vidi u: Siniša Triva, Velimir Belajec, Mihajlo Dika, *Sudsko izvršno pravo, Opći dio, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Informator, Zagreb 1984, 250–254.

7 Vid. primjerice čl. 94 st. 1 OZ-a koji propisuje kako svaka osoba koja se ima pravo namiriti iz prodajne cijene nekretnine, a koja po redu prvenstva dolazi

2020. bio sankcioniranje izostanka zahtijevanog aktiviteta ovrhovoditelja, odnosno predlagatelja osiguranja u postupku,⁸ premda je to do novele činjeno na neizravan način. OZ tako propisuje obustavu ovrhe kao posljedicu za čitav niz situacija u kojima se ovrhovoditelj držao pasivno. Primjerice, ukoliko ne predujmi troškove provedbe ovrhe u određenom roku,⁹ ukoliko ne predloži nastavak ovrhe nakon odgode ovrhe na njegov prijedlog,¹⁰ ukoliko u slučaju ovrhe na pokretninama nije osigurano sve što je potrebno za njihovu otpremu i smještaj itd.¹¹ U svakom slučaju, razlozi obustave ovrhe moraju kao takvi biti propisani zakonom, bilo OZ-om kao općim propisom, bilo posebnim propisima.¹²

Člankom 7 Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona¹³ odredba članka 72 OZ-a dopunjena je na način da je dodan novi stavak 3 koji glasi: „Ovrha će se obustaviti po službenoj dužnosti ako ovrhovoditelj u roku od jedne godine nije poduzeo niti jednu radnju u postupku.“¹⁴ Ova zakonska izmjena je nametnula dodatan teret ovrhovoditeljima koji su, opreza radi, morali voditi računa o tome da u svakom ovršnom postupku pošalju barem jedan podnesak u svrhu izbjegavanja rizika od obustave ovršnog postupka. Što više ovršnih postupaka vodi jedan ovrhovoditelj, taj mu je teret značajniji. S druge strane, navedena odredba je korisna za ovršenike, koji su se mogli nadati propuštanju poduzimanja ikakvih radnji od strane ovrhovoditelja, a samim time i obustavi ovrhe, čija je redovita posljedica zastara

ispred ovrhovoditelja, može predložiti da se ovrha obustavi ako utvrđena vrijednost nekretnine ne pokriva ni djelomice iznos tražbine ovrhovoditelja.

8 Gabrijela Mihelčić, *Komentar Ovršnog zakona s opsežnom sudskom praksom i abecednim kazalom pojmova*, Organizator, Zagreb 2015, 328.

9 OZ, čl. 14. st. 2.

10 OZ, čl. 70. st. 4.

11 OZ, čl. 141 st. 5 Daljnje primjere vidi u: G. Mihelčić, *op. cit.*, 328–329.

12 Željko Gusić, „Obustava ovrhe“, *Hrvatska pravna revija* 12/2016, 80. Gusić ističe da OZ obustavu ovrhe izričito propisuje u trideset i jednom slučaju, dok je odredbe o obustavi ovrhe moguće pronaći još u Zakonu o parničnom postupku (NN br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, dalje: ZPP) te pojedinim odredbama Stečajnog zakona (NN br. 71/15, 104/17, 36/22) i Zakona o stečaju potrošača (NN br. 100/15, 67/18, 36/22).

13 Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, NN br. 131/20, dalje: ZID OZ/20.

14 OZ, čl. 72 st. 3.

(dijela) zateznih kamata, ali posljedica može biti i zastara cjelokupnog potraživanja ovrhovoditelja sukladno članku 242 Zakona o obveznim odnosima.¹⁵ Nakon iznesenog kratkog prikaza instituta obustave ovrhe, središnji dio rada usmjeren je na *de lege lata* analizu čl. 72 st. 3 OZ-a. Također, ta odredba je odnedavno i interpretirana na različite načine od strane hrvatske sudske prakse, stoga će rasprava obuhvatiti i stajališta sudova o predmetnoj normi, kako domaćih, tako i Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP).

2. ODREDBA ČLANKA 72 STAVKA 3 OVRŠNOG ZAKONA DE LEGE LATA

Novom odredbom čl. 72 st. 3 OZ-a zakonodavac je nastojao izričito sankcionirati pasivnost ovrhovoditelja u ovršnom postupku. Prvotno predloženi tekst odredbe u javnom savjetovanju o Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona glasio je: „*Ovrha će se obustaviti po službenoj dužnosti, ako ovrhovoditelj u roku od tri godine nije poduzeo niti jednu radnju u postupku, odnosno ako u istom roku nije poduzeta niti jedna ovršna radnja.*“¹⁶ Primjećujemo kako je zakonodavac prethodno predvidio duži rok koji je potreban kako bi pasivnost ovrhovoditelja dovela do obustave ovrhe, točnije, tri godine. Rok koji je u konačnici postao dijelom odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a iznosi jednu godinu te je on, u odnosu na ovršne postupke koji su tada već bili u tijeku, počeo teći od dana stupanja na snagu ZID OZ/20, odnosno od 28. 11. 2020. godine.¹⁷ Zakonodavac je u Prijedlogu ZID OZ/20 s konačnim prijedlogom zakona u obrazloženju uz članak 7 ocijenio

15 Zakon o obveznim odnosima, NN br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, čl. 242: „(1) *Prekid zastare izvršen podnošenjem tužbe ili kojom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim tijelom radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja tražbine, smatra se da nije nastupio ako vjerovnik odustane od tužbe ili radnje koju je poduzeo. (2) Isto tako, smatra se da nije bilo prekida ako vjerovnikova tužba ili zahtjev bude odbačen ili odbijen, ili ako određena mjera osiguranja bude stavljena izvan snage.*“.

16 Savjetovanje o Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona s konačnim prijedlogom zakona, Članak 6, <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=15061>, 3. 3. 2023.

17 ZID OZ/20, čl. 20 st. 3 Primjenu navedene odredbe u sudskoj praksi, vidi primjerice u: Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-719/2023 od 4. 4. 2023.

kako je navedeni rok od godinu dana u cijelosti primjeren, pa čak i za ovrhovoditelje s većim brojem ovršnih postupaka,¹⁸ bez dodatnog osvrta na razloge smanjenja predmetnog roka s tri na jednu godinu.

Također je moguće primijetiti kako je prijedlog predmetne odredbe originalno diferencirao između radnji u postupku i ovršnih radnji, bez daljnjeg obrazloženja o kojim je točno radnjama riječ, a ne poduzimanjem kojih (od strane ovrhovoditelja u propisanom roku) bi došlo do obustave ovrhe. Za vrijeme javnog savjetovanja, kao obrazloženje prethodno navedene odredbe navedeno je: „Predmetnom odredbom se propisuje da će se ovrha obustaviti po službenoj dužnosti ako ovrhovoditelj u roku od tri godine nije poduzeo niti jednu radnju u postupku, s obzirom na to da se predmetnom odredbom potiče ovrhovoditelje na aktivno sudjelovanje u ovršnom postupku radi ostvarenja tražbine jer svaka neaktivnost bespotrebno povećava visinu duga budući da kamate teku, a ne poduzimaju se odgovarajuće radnje radi ostvarenja tražbine.“¹⁹ Međutim, ukoliko je smisao odredbe da se spriječi bespotrebno povećanje visine duga ovršenika zbog rasta zateznih kamata, primjena predmetne odredbe se trebala od početka ograničiti isključivo na ovršne postupke koji se provode radi naplate novčane tražbine. Dakle, prisutna je nomotehnička nedorečenost *ab ovo* jer uslijed izostanka takvog ograničenja u samoj odredbi, odnosno pravilnog kodificiranja namjere zakonodavca navedene u obrazloženju, postoji rizik od pogrešne interpretacije i primjene predmetne odredbe u ovršnim postupcima u kojima zbog odugovlačenja ovršnog postupka, neovisno je li uzrok odugovlačenja pasivnost ovrhovoditelja ili bilo koji drugi, ne nastaje niti jedna izravna negativna posljedica za ovršenika, kao primjerice u ovršnom postupku radi ispražnjenja i predaje nekretnine. Pojednostavljeno rečeno, nejasno je zbog čega je zakonodavac propustio jasno naznačiti je li predmetna pasivnost ovrhovoditelja opći ili posebni razlog obustave ovrhe, odnosno zašto je odredba kojom je taj razlog ustanovljen sročena na način da se radi o općem razlogu, kada je zakonodavac u obrazloženju te odredbe implicirao da se ona u prvom redu odnosi na ovrhu radi naplate novčane tražbine.

-
- 18 Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, s konačnim prijedlogom zakona, Zagreb 2020, Obrazloženje uz članak 7, https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/20201119/113605/PZE_69.pdf, 17. 7. 2023.
- 19 Savjetovanje o Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona s konačnim prijedlogom zakona, Obrazloženje uz članak 6, <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=15061>, 3. 3. 2023.

Nadalje, nije sasvim jasan ni točan sadržaj radnje koju ovrhovoditelj mora poduzeti radi izbjegavanja ispunjenja pretpostavki odredbe članka 72 stavka 3 OZ-a. U tom smislu je određene dvojbe izdvojila i Pravosudna akademija, navodeći kako se postavlja pitanje je li slanje požurnice od strane ovrhovoditelja dovoljan razlog da do obustave ne dođe, odnosno kako će sudovi procjenjivati podneske u kojima ovrhovoditelj tek predlaže nastavak postupka, bez poduzimanja ikakvih drugih radnji.²⁰ U sličnom je tonu izneseno nekoliko komentara na navedenu odredbu tijekom postupka javnog savjetovanja. Međutim, kao odgovor na navedene opaske, točnije, u Izvješću o provedenom savjetovanju o prijedlogu novele, istaknuto je kako „...nije potrebno obrazlagati koje točno radnje ovrhovoditelj treba poduzeti jer je razumljivo da se pod pojmom radnja smatra upravo ona radnja koja je poduzeta radi ostvarivanja tražbine, a koja je kao takva predviđena Ovršnim zakonom.“²¹ Iz navedene formulacije, kao i iz ranije spomenutog prvog predloženog teksta odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a, moglo bi se zaključiti kako je zakonodavac prvotno namjeravao domašaj te odredbe proširiti na sve ovršne radnje, budući da su, prema čl. 4 OZ-a, sredstva ovrhe i osiguranja ovršne radnje, odnosno radnje osiguranja ili sustav takvih radnji kojima se po zakonu tražbina prisilno ostvaruje ili osigurava.²² U važećoj odredbi izostaje drugi dio njezinog izvornog prijedloga koji se odnosi na nepoduzimanje niti jedne ovršne radnje u propisanom roku, već je dijelom odredbe ostalo jedino nepoduzimanje niti jedne radnje

20 Zinka Bulka, Svjetlana Vidović, *Novela Ovršnog zakona, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Priručnik za polaznike*, Pravosudna akademija, Zagreb 2022, 77, <https://www.pak.hr/wp-content/uploads/2022/04/Novela-Ovrskog-zakona.pdf>, 27. 6. 2023.

21 Izvješće o provedenom savjetovanju – Savjetovanje o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona s Končanim prijedlogom zakona, <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/EconReport?entityId=15061> 28. 6. 2023.

22 OZ, čl. 4 st. 1 Pojedine ovršne radnje eksplicitno su propisane OZ-om za ovrhe na pojedinim objektima. Vid. primjerice čl. 80 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na nekretnini, čl. 136 st. 1 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na pokretinama, čl. 174 st. 1 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na novčanoj tražbini, čl. 220 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na tražbini da se predaju ili isporuče pokretine ili da se preda nekretnina, čl. 229 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na dionici za koju nije izdana isprava o dionici te na udjelu odnosno poslovnom udjelu u trgovačkom društvu, čl. 234 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na vrijednosnim papirima koji su ubilježeni na računima kod Središnjeg klirinškog depozitarnog društva, čl. 240 OZ-a za ovršne radnje kod ovrhe na drugim imovinskim odnosno materijalnim pravima itd.

u postupku od strane ovrhovoditelja. Navedeno ocjenjujemo logičnim i spretnijim rješenjem, s obzirom da su ovršne radnje u prevladavajućem dijelu radnje koje u postupku poduzima sud, a ne ovrhovoditelj tj. stranke u postupku,²³ stoga ne bi bilo sasvim ispravno nepoduzimanje ovršnih radnji u određenom roku uvrstiti u odredbu kojom je uređena obustava ovrhe zbog ovrhovoditeljeve pasivnosti.

Ovdje valja raspraviti i o samoj svrsishodnosti postojanja odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a, uzimajući u obzir već postojeću odredbu čl. 72 st. 2 OZ-a prema kojoj će se ovrha obustaviti ako je postala nemoguća ili se iz drugih razloga ne može provesti. Navedena nemogućnost može biti faktične ili pravne naravi. U literaturi je zauzeto shvaćanje kako je relevantna objektivna nemogućnost ispunjenja te kako navedena nemogućnost dovodi do obustave ovrhe tek ako se nakon isteka roka za žalbu protiv rješenja o ovrši utvrdi nemogućnost njezine provedbe.²⁴ S obzirom na utvrđenja koja su do sada iznesena u ovom radu, u prvom redu, da obustava ovrhe temeljem čl. 72 st. 3 OZ-a u obzir dolazi jedino kada je nastavak ili okončanje postupka ovisi o radnji ovrhovoditelja, a ne ovršnog suda, moguće je postaviti pitanje suvišnosti odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a. Naime, ukoliko nastavak postupka doista ovisi isključivo o nekoj radnji ovrhovoditelja koja mu je na raspolaganju, a ovrhovoditelj tu radnju ne poduzme, nastala je situacija uslijed koje se ovrhu ne može provesti, odnosno ispunjenje su pretpostavke za obustavu ovrhe po čl. 72 st. 2 OZ-a. Moguće je zauzeti shvaćanje kako se odredba stavka 2 primjenjuje u slučaju objektivne nemogućnosti provedbe, dok se odredba stavka 3 primjenjuje u slučajevima subjektivne nemogućnosti provedbe, međutim navedeno razmatranje onda otvara dodatna pitanja. Primjerice, zbog čega je zakonodavac kod subjektivne nemogućnosti ovrhe, u slučajevima kada ovrhovoditelj ne poduzima radnje u postupku, propisao dilatorni rok od godine dana nakon čijeg proteka tek dolazi do obustave ovrhe ukoliko ovrhovoditelj ne poduzme radnju, dok kod objektivne nemogućnosti ovrhe nema takvog propisanog dilatornog roka? Ne bi li, s normativne perspektive, bilo svrsishodnije da se oštrijim procesnim sankcijama podlože ovrhovoditelji koji

23 S. Triva, V. Belajec, M. Dika, *op. cit.*, 202. Korisno je za istaknuti i kako navedeni autori ovršne radnje definiraju kao procesne radnje kojima se provodi ovrha.

24 M. Dika, *op. cit.*, 416. Vidi i: Ž. Gusić, *op. cit.*, 85. i tamo citiranu sudsku praksu.

skriviljeno odugovlače daljnje provođenje ovrhe naspram ovrhovoditelja koji zbog objektivnih okolnosti izvan njihovog utjecaja nisu uspjeli provesti ovrhu? Naime, postoji čitav niz objektivnih okolnosti, poput primjerice nepostojanja pokretnina u vlasništvu ovršenika na kojima bi se mogla provesti ovrha radi naplate tražbine, koje protekom određenog vremena mogu biti otklonjene. Međutim, u takvim slučajevima sudovi obavještavaju ovrhovoditelja o nemogućnosti provedbe ovrhe te ukoliko ovrhovoditelj ne predloži novo sredstvo i predmet ovrhe u (kraćem) roku od dva mjeseca od takve obavijesti, sud će obustaviti ovrhu.²⁵

Nastavno na navedeno, ovdje ističemo i kako odredbu poput čl. 72 st. 3 OZ-a ne nalazimo u pravnim porecima susjednih država čije je ovršnopravno uređenje slično hrvatskome, poput Bosne i Hercegovine,²⁶ Slovenije²⁷ ili Srbije.²⁸ Takve odredbe nema ni među općim razlozima obustave ovrhe u njemačkom ovršnom pravu.²⁹ Ipak, pasivnost ovrhovoditelja kao razlog obustave ovrhe ima istaknutiji značaj, primjerice, u državama poput Italije, gdje držanje stranke u postupku dolazi do većeg izražaja nego u pravnim porecima poput hrvatskog, gdje sud po službenoj dužnosti izvršava ovršne radnje. Zanimljivo je tako spomenuti kako čl. 630 talijanskog Zakona o parničnom postupku (*Codice di procedura civile*) propisuje kako se ovršni postupak obustavlja ako stranke ne nastave postupak, odnosno ne predlože nastavak postupka u roku određenom zakonom ili od strane ovršnoga suca.³⁰ Svrha je navedene odredbe u prvom redu uređenje situacije u kojoj je

25 OZ, čl. 5 st. 3 i 4.

26 Vid. Zakon o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, *Službene novine Federacije BiH*, br. 32/03, 52/03 – ispr., 33/06, 39/06 – ispravka, 39/09, 35/12 i 46/16 i „*Službeni glasnik BiH*“, br. 42/18 – odluka Ustavnog Suda, čl. 63.

27 Vid. Zakon o izvršbi in zavarovanju, *Uradni list RS*, št. 3/07 – uradno prečišćeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US, 66/19 – ZDavP-2M, 23/20 – SPZ-B, 36/21, 81/22 – odl. US in 81/22 – odl. US, čl. 76.

28 Vid. Zakon o izvršenju i obezbeđenju, *Sl. glasnik RS* br. 106/2015, 106/2016 – autentično tumačenje, 113/2017 – autentično tumačenje, 54/2019, 9/2020 – autentično tumačenje i 10/2023 – dr. zakon, čl. 129.

29 Vid. Zivilprozessordnung, BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781, čl. 775.

30 Codice di procedura civile, *Gazzetta Ufficiale* 253 od 28.10.1940., dalje: CPC, čl. 630. st. 1. u izvorniku glasi: „*Oltre che nei casi espressamente previsti dalla*

potrebno predložiti nastavak ovršnog postupka nakon što je ovrha bila odgođena. Naime, dok se u hrvatskom pravu odgođena ovrha u pravilu nastavlja po službenoj dužnosti nakon proteka vremena za koje je određena,³¹ a na prijedlog ovrhovoditelja samo ukoliko je ovrhovoditelj taj koji je odgodu predložio (pod prijetnjom obustave ovrhe),³² u talijanskom pravu je zainteresirana stranka u svakom slučaju subjekt koji mora predložiti nastavak postupka u roku od deset dana od isteka vremena na koji je ovrha bila odgođena.³³ Pod zainteresiranom strankom se u kontekstu navedene odredbe svakako trebaju smatrati vjerovnici (*creditori muniti*) tj. pandani ovrhovoditeljima u hrvatskim ovršnim postupcima.³⁴ Ovršni postupak u svakom slučaju mora biti nastavljen u roku koji odredi ovršni sudac, koji ne smije biti dulji od šest mjeseci od pravomoćnosti prvostupanjske odluke.³⁵ Sličnu odredbu o obustavi ovrhe u slučaju kada vjerovnik tj. ovrhovoditelj ne predloži nastavak postupka pronalazimo i u austrijskom ovršnom pravu.³⁶

Međutim, u navedenim pravnim poretcima izostanak radnji ovrhovoditelja u fiksnom zadanom vremenu i neovisno o ostalim okolnostima postupka ne predstavljaju razlog za obustavu ovrhe, već se

legge il processo esecutivo si estingue quando le parti non lo proseguono o non lo riassumono nel termine perentorio stabilito dalla legge o dal giudice.“

31 OZ, čl. 71 st. 1.

32 OZ, čl. 70 st. 4.

33 CPC, čl. 624-bis, st. 2 u izvorniku glasi: „Entro dieci giorni dalla scadenza del termine la parte interessata deve presentare istanza per la fissazione dell'udienza in cui il processo deve proseguire.“

34 Biagio Limongi, *La chiusura atipica del processo esecutivo. Elementi per uno studio sui poteri del giudice dell'esecuzione*, Doktorska disertacija, Sapienza Università di Roma 2021–2022, 102, https://iris.uniroma1.it/retrieve/331220ba-0184-4c3a-9614-bd593452562a/Tesi_dottorato_Limongi.pdf, 17. 7. 2023.

35 CPC, čl. 627 u izvorniku glasi: „Il processo esecutivo deve essere riassunto con ricorso nel termine perentorio fissato dal giudice dell'esecuzione e, in ogni caso, non più tardi di sei mesi dal passaggio in giudicato della sentenza di primo grado o dalla comunicazione della sentenza d'appello che rigetta l'opposizione.“

36 Gesetz vom 27. Mai 1896, über das Executions- und Sicherungsverfahren (Exekutionsordnung – EO), čl. 39 st. 1 t. 6 u izvorniku glasi: „Außer den in den §§ 35, 36 und 37 angeführten Fällen ist die Exekution unter gleichzeitiger Aufhebung aller bis dahin vollzogenen Exekutionsakte einzustellen: (...) wenn der Gläubiger das Exekutionsbegehren zurückgezogen hat, wenn er auf den Vollzug der bewilligten Exekution überhaupt oder für eine einstweilen noch nicht abgelaufene Frist verzichtet hat, oder wenn er von der Fortsetzung des Exekutionsverfahrens abgestanden ist;“

citirane odredbe primjenjuju na slučajeve u kojima je ovrhovoditelj propustio poduzeti zakonom (točno) propisanu radnju – prijedlog za nastavak postupka, i to unutar roka određenog sudskom odlukom ili zakonskom odredbom uz početak tijeka roka od pravomoćnosti sudske odluke. Samim time, ne dolazi niti do obveze ovrhovoditelja da u svrhu sprječavanja rizika od obustave ovrhe periodično provodi radnje koje mogu biti irelevantne za provedbu ovrhe (npr. slanje požurnice), a time se dodatno nameće i novčana obveza stranci ukoliko istu zastupa kvalificirani punomoćnik.

Naposlijetku, potrebno je skrenuti pozornost i na činjenicu da je u konačnom prijedlogu ZID OZ/20, u obrazloženju uz članak 7, zakonodavac istaknuo kako se predloženim zakonskim rješenjem pokušava razlikovati između onih postupaka gdje ovrhovoditelji imaju interes provesti ovrhu od onih gdje oni samo formalno iskazuju svoju želju za nastavkom postupka, bez predlaganja konkretnih ovršnih radnji.³⁷ Međutim, navedeno ne možemo ocijeniti solidnim obrazloženjem predmetne odredbe, zbog ranije navedenih razloga; budući da ovrhovoditelj provođenje svih ovršnih radnji može predložiti već u samom prijedlogu za ovrhu, a naknadno poduzimanje pojedine ovršne radnje propisane OZ-om za pojedinu vrstu ovrhe najčešće ne ovisi o ovrhovoditeljevom prijedlogu, već o postupanju ovršnog suda. Ostaje stoga nejasno i na čemu zakonodavac temelji uvjerenje da će se zbog djelovanja predmetne odredbe „...sudovi u konačnici moći maksimalno posvetiti upravo onim ovršnim predmetima u kojima ovrhovoditelj ima interes da se ovrha zaista i provede“³⁸ s obzirom da su ovršne radnje, kako je već prethodno istaknuto, izričito propisane OZ-om za svaku pojedinu vrstu ovrhe te nakon njihovog predlaganja u prijedlogu za ovrhu, zadaća suda nije utvrđivati interes ovrhovoditelja za provođenje tih radnji (štoviše, ovrhovoditeljev interes se presumira), već se pobrinuti da se one doista i provedu. Izuzev navedenoga, može se istaknuti i kako se interes ovrhovoditelja za provedbu ovrhe ne može utvrditi isključivo iz broja poduzetih radnji ili temeljem vremenskog perioda proteklog između poduzimanja pojedinih radnji.

37 Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, s konačnim prijedlogom zakona, Zagreb, 2020, Obrazloženje uz članak 7, https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/20201119/113605/PZE_69.pdf, 17. 7. 2023. Istovrsno stajalište sudske prakse vidi u: Županijski sud u Velikoj Gorici, Gž Ovr-67/2022 od 10. 3. 2022.

38 *Ibid.*

3. TUMAČENJE ČLANKA 72 STAVKA 3 OVRŠNOG ZAKONA OD STRANE SUDSKE PRAKSE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nastavno na dosadašnja razmatranja, preostaje već izneseno pitanje karaktera odnosno sadržaja radnji u postupku koje će rezultirati obustavom ovrhe ukoliko ih ovrhovoditelj ne poduzme u roku od godine dana. Za odgovor na navedeno, potrebno je analizirati stupanj ekstenzivnosti tumačenja pojma radnji u postupku od strane sudova. Kako je za razvoj drugostupanjske sudske prakse potrebno izvjesno vrijeme, i to minimalno godina dana od dana stupanja na snagu novele kako bi nastupile okolnosti za eventualnu primjenu čl. 72 st. 3 OZ-a, a potom i donošenja prvostupanjskog sudskog rješenja te podnošenja žalbe (i eventualno odgovora na žalbu), drugostupanjska sudska praksa u vezi s predmetnom odredbom zauzeta je tek 2022. godine.

Ne ulazeći dublje u pitanje pojma radnje u postupku, sudska praksa utvrdila je kako, bez obzira na sadržaj odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a, ovrhovoditelj nema obvezu poduzimati radnje u postupku ako ga sud na to nije pozvao rješenjem ili zaključkom ili ako zakonom nije izričito propisana neka obveza u cilju omogućavanja provedbe ovrhe.³⁹ Na tom tragu, sudovi su iznijeli stajalište kako je smisao predmetne odredbe obustava ovrhe po službenoj dužnosti ako njezina provedba ovisi o poduzimanju radnji ovrhovoditelja. Ako se, primjerice, ovršni postupak nalazi u stadiju u kojem sud mora utvrditi vrijednost nekretnine zaključkom o prodaji, provođenje ovrhe u tom trenutku ne ovisi o ovrhovoditeljevom poduzimanju radnji u postupku, stoga u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni čl. 72 st. 3 OZ-a,⁴⁰ naročito ako je ovrhovoditelj već u prijedlogu za ovrhu predložio provođenje svih ovršnih radnji.⁴¹ Tumačanje navedene odredbe na suprotan način rezultiralo bi obustavom velikog broja postupaka samo zato što ovršni sud ne poduzima radnje koje po OZ-u mora poduzeti po službenoj dužnosti, a to svakako nije bila volja zakonodavca prilikom donošenja čl. 72 st. 3 OZ-a.⁴² Općenitije govoreći, ovršni je sud taj koji je dužan poduzimati ovršne radnje, u granicama i na način kako je to odredio rješenjem o

39 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-794/2022 od 8. 6. 2022.

40 Županijski sud u Bjelovaru, Gž Ovr-155/2022 od 3. 5. 2022.

41 Županijski sud u Velikoj Gorici, Gž Ovr-67/2022 od 10. 3. 2022.

42 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-154/2022 od 21. 10. 2022.

ovrsi na prijedlog ovrhovoditelja. Ako ovrhovoditelj određeno postavi ovršni zahtjev, bez prepuštanja prvostupanjskom sudu da pronađe mogućnosti za provedbu ovrhe, nema mjesta prebacivanju odgovornosti na ovrhovoditelja u pogledu posljedica obustave ovrhe u smislu općih razloga uz koje bi bile vezane određene procesnopravne ili materijalno-pravne situacije koje se mogu javiti tijekom postupka. Vodeći računa o već spomenutom osvrtnu sudske prakse na volju zakonodavca prilikom donošenje odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a, u predmetnoj je odluci istaknuto i kako međusobna povezanost ovršnih pravila daje osnove za zaključak da je stvarna i smisljena volja zakonodavca prilikom donošenja predmetne odredbe bila dovodenje ovršnog suda u djelotvorniji položaj samo u onim postupcima ovrhe u kojima ovrhovoditelj prepušta sudu pronalaženje mogućnosti za njezinu provedbu.⁴³

Također, nastavno na prethodno iznesene dvojbe Pravosudne akademije o karakteru radnje koju ovrhovoditelj mora poduzeti, sudska praksa je zauzela izričit stav kako se požurnica ne može smatrati radnjom u postupku koju ovrhovoditelj mora poduzeti tj. nepodnošenje koje dovodi do nastupa sankcije u vidu obustave ovršnog postupka.⁴⁴ Nema mjesta obustavi ovrhe po čl. 72 st. 3 OZ-a ni u situacijama u kojima je ovrha odgođena na prijedlog ovršenika uz suglasnost ovrhovoditelja, već u tim slučajevima treba primijeniti odredbu čl. 71 st. 1 OZ-a prema kojoj se odgođena ovrha nastavlja po službenoj dužnosti nakon proteka vremena za koje je određena.⁴⁵

S druge strane, u nizu predmeta je utvrđeno ispunjenje pretpostavke za obustavu ovrhe temeljem čl. 72 st. 3 OZ-a. Primjerice, ovrha se obustavlja prema predmetnoj odredbi u slučajevima kada je ovrhovoditelj pozvan od strane suda da dostavi točnu adresu ovršenika, a to ne učini u roku od godine dana.⁴⁶ Također, pravilnom je utvrđena odluka suda o obustavi ovrhe primjenom navedene odredbe u slučaju u kojem ovrhovoditelj nije podnio nikakav prijedlog u roku od godine dana od dana zaprimanja potvrde Financijske agencije o nemogućnosti izvršenja osnove za plaćanje.⁴⁷ Isto stajalište primjenjivo je i na situacije

43 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-844/2023 od 12. 4. 2023.

44 Županijski sud u Rijeci, Gž Ovr-384/2022 od 6. 9. 2022. Vid. i: Županijski sud u Rijeci, Gž Ovr-207/2022 od 25. 4. 2023.

45 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-1512/2022 od 14. 10. 2022.

46 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-599/2023 od 20. 3. 2023.

47 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-764/2022 od 13. 7. 2022.

u kojima je Financijska agencija isknjižila osnovu za plaćanje sukladno članku 12 Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima,⁴⁸ koji propisuje kako Agencija prestaje s izvršavanjem osnove za plaćanje ako se tražbina iz te osnove ne naplati od ovršenika fizičke osobe u cijelosti u roku od tri godine od primitka u Agenciju, nakon što po toj osnovi za plaćanje nije bilo nikakvih naplata posljednjih šest mjeseci uzastopno s računa tog ovršenika.⁴⁹ Ovdje je korisno za istaknuti i suprotno shvaćanje sudova, prema kojima obustava postupka primjenom čl. 72 st. 3 OZ-a dolazi u obzir samo kada nastavak ovršnog postupka ovisi o prijedlogu ovrhovoditelja, o čemu nema riječi nakon što ovrhovoditelj podnese zahtjev za izravnu naplatu i uplati predujam za provedbu tog postupka, budući da od tog trenutka on nema nikakvog utjecaja na daljnji tijek postupka te postupak ne ovisi o njegovoj dispoziciji ili prijedlozima. Drugačije rečeno, nakon upisa osnove za plaćanje u Očevidnik, daljnji je tijek postupka u isključivoj nadležnosti Agencije i banaka pa se ne mogu ostvariti pretpostavke iz čl. 72 st. 3 OZ-a.⁵⁰

Napominjemo kako je sva prethodno citirana sudska praksa zauzeta u ovršnim postupcima radi namirenja novčanih tražbina, ali sudovi su shvaćanja o predmetnoj tematici zauzimali i u drugim slučajevima, poput ovršnih postupaka radi vraćanja zaposlenika na rad. Tako u jednom predmetu možemo iščitati stajalište prema kojem je pravilno primijenjena odredba čl. 72 st. 3. OZ-a kada je obustavljen ovršni postupak zbog ovrhovoditeljevog nepoduzimanja ijedne radnje u postupku u posljednjih godinu dana, u slučaju u kojem ga je ovršni sud zaključkom pozvao da u roku od 15 dana dostavi shodan prijedlog za nastavak postupka, što ovrhovoditelj nije učinio.⁵¹ Iz navedenog se može zaključiti kako bi ovrhovoditelji u svakom slučaju kada ih ovršni sud pozove da dostave prijedlog za nastavak postupka to morali učiniti sukladno uputi suda, u protivnom riskiraju da će ovršni postupak biti obustavljen primjenom odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a.

Posebno ističemo kako je potencijalno najslojevitiju analizu odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a u hrvatskoj sudskoj praksi izvršio Županijski sud u Zagrebu u jednoj odluci u kojoj je utvrdio kako je tu odredbu

48 Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, NN br. 68/18, 2/20, 46/20, 47/20.

49 Županijski sud u Splitu, Gž Ovr-257/2022 od 15. 7. 2022.

50 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-1140/2022 od 24. 3. 2023.

51 Županijski sud u Rijeci, Gž Ovr-199/2022 od 26. 10. 2022.

potrebno tumačiti sukladno cilju i svrsi zbog koje je donijeta, a ne pretjerano formalistički kao što je to učinio prvostupanijski sud koji je njezinom primjenom obustavio ovrhu i ukinuo sve provedene radnje u ovršnom postupku jer ovrhovoditelj od posljednjeg ročišta za prodaju nekretnine koje je odgođeno nije poduzeo nijednu radnju u razdoblju od godine dana. Promatrajući sadržaj odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a, dade se zaključiti kako je njezin cilj, odnosno svrha sankcioniranje pasivnog ovrhovoditelja, ali samo onog ovrhovoditelja o čijem poduzimanju radnji ovisi nastavak i dovršetak ovrhe, odnosno samo u onim situacijama kada ovrhovoditelju na raspolaganju stoji neka radnja kojom bi on mogao doprinijeti nastavku i okončanju postupka. Istovremeno, dužnost je suda da po službenoj dužnosti određuje provođenje daljnjih radnji kojima se ovrha provodi sukladno zakonu. Slijedom navedenog, uzimanjem cjelokupnog konteksta u obzir i sagledavanjem pravnog problema kao jedinstvene cjeline, može se zaključiti da se ovrhovoditelju ne smije stavljati na teret nepoduzimanje radnji koje smjeraju ka okončanju postupka ako mu takve radnje niti nisu na raspolaganju. „Svako drugačije tumačenje predstavljalo bi pretjerani (ekscesivni) formalizam kojim se zbog mehaničkog i nefleksibilnog tumačenja ne bi ostvarila svrha zakonske odredbe, odnosno stranci bi se nerazumnim i pretjerano strogim tumačenjem norme odnosno nerazumnim procesnim zahtjevom uskratio praktični i učinkoviti pristup sudu. Procesna pravila bi prestala služiti ciljevima pravne sigurnosti i poštenog suđenja i predstavljala bi prepreku koja bi sprječavala ovrhovoditelja u ostvarivanju učinkovite zaštite suda“.⁵² S obzirom na navedeno shvaćanje, taj je sud zaključio kako nije razumno zahtijevati da ovrhovoditelj poduzima daljnje aktivnosti kako bi zadržao pristup sudu iako mu u konkretnom slučaju na raspolaganju ne stoji nijedna ovršna radnja. S druge strane, to bi ovršeniku omogućilo da u svoju korist ostvari neravno-pravan položaj i nelegitiman cilj, što bi predstavljalo povredu prava na pravično suđenje. Naposljetku se ističe kako bi obustavom postupka u navedenim okolnostima ovrhovoditelju bio nametnut pretjeran teret, a istovremeno bi bila isključena odgovornost suda za postupanje u razumnom roku. Naime, kako je ovrhovoditelj obvezan već u samom prijedlogu za ovrhu, odnosno u ovršnom zahtjevu tog prijedloga navesti sredstvo kojim ovrhu treba provesti te redovito i predmet u odnosu na

52 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr Ob-36/2022 od 25. 4. 2022. Identično shvaćanje vidi i u: Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr-707/2023 od 3. 4. 2023.

koji ovrhu treba provesti,⁵³ sud je dužan po službenoj dužnosti, dakle bez ovrhovoditeljeve daljnje inicijative izvan obuhvata ovršnog zahtjeva, poduzimati radnje u postupku.⁵⁴

Dakle, kao najvažniji zaključak sudske prakse drugostupanjskih sudova u Republici Hrvatskoj, može se istaknuti shvaćanje prema kojem je odredba čl. 72 st. 3 OZ-a primjenjiva isključivo u situacijama kada nastavak postupka ovisi o nekoj radnji ovrhovoditelja, koja nije bila predložena već u prijedlogu za ovrhu (odnosno sadržana u ovršnom zahtjevu) te koja nema izričit karakter ovršne radnje propisane OZ-om, a koju je po službenoj dužnosti dužan poduzeti ovršni sud. Također, iako to nije naočigled bila namjera zakonodavca prilikom donošenja navedene odredbe, ona se može na odgovarajući način primijeniti u svim ovršnim postupcima, a ne samo onim ovršnim postupcima koji se provode radi naplate novčane tražbine.

4. ODREDBA ČLANKA 72 STAVKA 3 OVRŠNOG ZAKONA U KONTEKSTU PRAVA NA PRISTUP SUDU

Na tragu posljednje citirane odluke Županijskog suda u Zagrebu koji se dotaknuo navedenog pitanja, problem je bilo potrebno sagledati i s aspekta prava na pošteno suđenje koje je propisano člankom 29. Ustava Republike Hrvatske⁵⁵ te člankom 6 (1) Konvencije za zaštitu

53 OZ, čl. 39 st. 3.

54 Županijski sud u Zagrebu, Gž Ovr Ob-36/2022 od 25. 4. 2022. Propuštanje suca da poduzima odgovarajuće radnje u postupku potencijalno bi, sukladno čl. 105 st. 1 Zakona o sudovima (NN br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23) izložilo državu odgovornosti za štetu koja bi stranci u postupku nastala takvim nezakonitim ili nepravilnim radom. Odgovornost države za štetu koja bi mogla proizaći za stranke ovršnog postupka zbog nepoduzimanja radnji od strane suca u ovršnom postupku prelazi okvire ovog rada. Detaljnije o odgovornosti države za štetu prouzročenu nezakonitim i nepravilnim radom sudaca vidi u: Maja Bukovac Puvača, Armando Demark, „Nezakonitost i nepravilnost rada kao pretpostavka odgovornosti države za štetu“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 2/2021, 343–360.

55 Ustav Republike Hrvatske, NN br. 135/97, 08/98, 113/00, 56/90, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14, čl. 29 st. 1 u relevantnom dijelu propisuje: „Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama...“

ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁵⁶ Iako ga navedena odredba ne spominje eksplicitno, u pravu na pošteno suđenje sadržano je pravo pojedinca na pristup sudu, kao jedno od značajnijih vidova prava na sud, koje mora postojati i biti osigurano zakonom, odnosno mora biti stvarno i djelotvorno.⁵⁷ Kada je riječ o navedenom pravu u kontekstu ovršnih postupaka, u dosadašnjoj praksi ESLJP-a prevladavaju predmeti koji se odnose na zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima,⁵⁸ odnosno na pravo na dom⁵⁹ te šire govoreći, na zaštitu ovršenika u ovršnim postupcima.⁶⁰

- 56 Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN-MU br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17, dalje: EKLJP, čl. 6 (1) u relevantnom dijelu propisuje: „Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi (...) svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.“ Pravnoteorijsku obradu prava na pravično suđenje u hrvatskoj pravnoj literaturi vidi u: Alan Uzelac, „Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: Nova praksa Europskoga suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 1/2010, 101–148; Duška Šarin, „Aspekti prava na pravično suđenje – pravo na pristup sudu kroz jurisprudenciju Ustavnog suda Republike Hrvatske“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu* 3/2016, 729–762.
- 57 Sanja Grbić, *Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6, stavka 1 Europske konvencije o ljudskim pravima (poštenost – razumna duljina trajanja postupaka – nezavisnost i nepristranost sudova i sudaca – pristup sudu – jednakost oružja)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka 2014, 79. Analizu najranije prakse Europskog suda za ljudska prava u vezi prava na pristup sudu vidi u: Šime Pavlović, *Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Protokoli uz Konvenciju, Europski sud za ljudska prava, Praksa, Komentari, Teorija*, Libertin naklada, Rijeka 2020, 237 *et seq.*
- 58 Detaljnije o navedenom vid. u: Gabrijela Mihelčić, „Zaštita prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima (odabrana pitanja)“, *Hrvatski časopis za osiguranje* 5/2021, 109–126 i tamo citiranu sudsku praksu. Ovdje ipak valja naglasiti kako je ESLJP u navedenom kontekstu istaknuo da se duljina ovršnog postupka, odnosno duljina stadija u kojem podnositelj zahtjeva ostvaruje tražbinu također uzima u obzir prilikom razmatranja razumnog roka. Vidi: ESLJP, *Silva Pontes protiv Portugala*, presuda od 23. 3. 1994, zahtjev br. 14940/89, para. 33–35.
- 59 Detaljnije o navedenom vid. u: Aleksandra Maganić, „Praksa Europskog suda za ljudska prava i pravo na dom“, *Pravo na dom* (ed. J. Barbić), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 2016, 30–53.
- 60 Detaljnije o navedenom vidi u: Slađana Aras Kramar, „Zaštita ovršenika u svjetlu novina u ovrshi na nekretnini“, *Pravni vjesnik* 3–4/2017, 9–39 i tamo citiranu sudsku praksu.

U vezi navedenog prava u okvirima tematike ovoga rada, potrebno je istaknuti kako je ESLJP u predmetu *Hornsby protiv Grčke* iznio shvaćanje kako se ovrha presude koju je donio bilo koji sud treba smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u svrhu članka 6 (1) EKLJP-a. Također je istaknuto kako bi pravo na pristup sudu bilo iluzorno kada bi domaći pravni sustav dozvoljavao da pravomoćne i obvezujuće sudske odluke ostanu neprovedive na štetu jedne stranke.⁶¹ Pravna teorija istaknula je kako navedena presuda ima neizmjeran značaj, iz razloga što takvo tumačenje čl. 6 (1) EKLJP-a nije naočigled jasno iz samog teksta te odredbe, a ovršni su postupci bili i nastavljaju biti slaba točka u kontekstu ostvarivanja prava ovrhovoditelja odnosno podnositelja zahtjeva u mnogim pravnim poretcima europskih zemalja.⁶² Iz navedenog proizlazi kako je stajalište ESLJP-a da se tražbina koja proizlazi iz pravomoćne i ovršne presude mora moći ostvariti u ovršnom postupku. Na tom tragu, ESLJP je zauzeo stajalište kako svaka država ugovornica mora predvidjeti prikladna i dostatna pravna sredstva kako bi osigurala poštivanje pozitivnih obveza koje ima prema EKLJP-u, a jedina zadaća ESLJP-a u konkretnim je slučajevima utvrđivanje prikladnosti i dostatnosti navedenih pravnih sredstava.⁶³ Sustav provođenja ovrha koji je država prema navedenom dužna ustanoviti kako bi ispunila svoje pozitivne obveze mora biti djelotvoran i u pravu i u praksi te omogućavati ovrhu bez nepotrebnih odgađanja.⁶⁴ S druge strane, ESLJP je isticao kako se odgovornost države prema EKLJP-u za ovrhu presude protiv privatnopravnog subjekta ne proteže dalje od uključenosti državnih tijela, uključujući i domaće sudove, u ovršni postupak.⁶⁵ Čim je ovršni postupak dovršen ili obustavljen sukladno propisima nacionalnog prava, odgovornost države u tom kontekstu prestaje.⁶⁶

61 ESLJP, *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. 3. 1997, zahtjev br. 18357/91, para. 40.

62 Wendy Kennett, *Civil Enforcement in a Comparative Perspective, A Public Management Challenge*, Intersentia, Cambridge 2021, 90.

63 ESLJP, *Ruianu protiv Rumunjske*, presuda od 17. 6. 2003, zahtjev br. 34647/97, para. 66.

64 ESLJP, *Fuklev protiv Ukrajine*, presuda od 7. 6. 2005, zahtjev br. 71186/01, para. 84.

65 *Ibid.*, para. 67.

66 ESLJP, *Shestakov protiv Rusije*, odluka o dopuštenosti od 18. 6. 2002, zahtjev br. 48757/99; ESLJP, *Martinovska protiv Makedonije*, odluka o dopuštenosti od 25. 9. 2006, zahtjev br. 22731/02.

Kada bismo primijenili navedena utvrđenja suda ESLJP-a na iznesena razmatranja o odredbi čl. 72 st. 3 OZ-a, moglo bi se zaključiti kako nema mjesta tumačenju prema kojemu bi ovršni sud mogao obustaviti ovrhu zbog ovrhovoditeljevog nepoduzimanja radnji u postupku, ukoliko je upravo ovršni sud taj koji je u određenom stadiju postupka dužan poduzeti neku ovršnu radnju. Navedeno bi moglo dovesti do kršenja ovrhovoditeljevog prava na pristup sudu, odnosno šire govoreći, prava na pošteno suđenje, u situacijama u kojima bi ovrhovoditelji morali poduzeti određenu radnju u postupku koju je prema Zakonu u tom stadiju dužan poduzeti upravo ovršni sud. S druge strane, ako je ovrhovoditelj taj koji je u određenoj fazi postupka dužan poduzeti neku radnju (koja nema značaj ovršne radnje, budući da njih provodi sud), ne može se govoriti o eventualnim povredama prava na pošteno suđenje ako ovrhovoditelj doista ne poduzme tu radnju u roku od godine dana, budući da se odgovornost države, odnosno ovršnog suda, ne može proširiti dalje od same njihove uključenosti u postupak i postupanju po pravnim propisima. Jedino što u navedenom smislu ostaje otvoreno raspravi jest razumnost duljine roka od jedne godine koja ovrhovoditelju stoji na raspolaganju za poduzimanje radnji u postupku s aspekta zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Naime, ovrhovoditelj može ne poduzimati određenu radnju nepunih godinu dana i tako doprinijeti nepotrebnom odugovlačenju postupka te eventualnoj povredi prava ovršenika na pošteno suđenje. Međutim, zbog činjenice da je predmetna odredba tek nedavno stupila na snagu, još nije moguće pronaći stajalište hrvatskih sudova ni ESLJP-a o prikladnosti duljine roka od jedne godine, koliko ovrhovoditelj ima na raspolaganju za poduzimanje radnje u postupku, s aspekta povrede prava na pošteno suđenje iz čl. 6 (1) EKLJP-a.

5. ZAKLJUČAK

Ne bi trebalo biti sumnje kako je zakonodavac prilikom donošenja odredbe čl. 72 st. 3 OZ-a imao dobre namjere da se smanji broj ovršnih postupaka koji takoreći „stoje“, odnosno u kojima dugo vremensko razdoblje nije poduzeta nijedna radnja. Ipak, kako su od mogućnosti primjene te odredbe protekle nepune dvije godine, tek sada možemo sustavno sagledati (ne)spretnosti u njezinoj formulaciji, stvarnoj primjeni i svrsishodnosti. Prvo, unatoč obrazloženju izlože-

nom prilikom uvođenja predmetne odredbe u OZ, razvidno je kako se u ovom trenutku ona ne primjenjuje isključivo u ovršnim postupcima radi ostvarenja novčane tražbine. Iz spomenutog proizlazi kako je trenutni stav sudske prakse da je svrha odnosno cilj te odredbe sankcioniranje neaktivnog ovrhovoditelja o čijem poduzimanju radnji ovisi nastavak ovrhe, bez ocjene eventualnih negativnih posljedica takvog postupanja za ovršenika. S time u vezi, smatramo kako zauzeta sudska praksa u prevladavajućem dijelu pravilno primjenjuje odredbu čl. 72 st. 3 OZ-a, budući da sudovi nisu pristupili formalističkom tumačenju navedene norme, a što se u ovršnom postupku, s obzirom na njegovu strogu formalnost, nerijetko događa. Međutim, postavlja se pitanje svrishodnosti predmetne odredbe ukoliko se ne ocjenjuju eventualne negativne posljedice za ovršenike, a što je proklamirani cilj te odredbe. Jasno je kako se prijetnjom obustave ovrhe poboljšava procesna disciplina na strani ovrhovoditelja, s obzirom da ovrhovoditelj ima motiv, zbog izbjegavanja snošenja troškova novog ovršnog postupka, poduzimati radnje radi što skorijeg okončanja postojećeg ovršnog postupka.

Ipak, ukoliko ishod obustave ovršnog postupka koji se ne vodi radi ostvarenja novčane tražbine nije otklanjanje negativnih posljedica za ovršenika, takvim ishodom se isključivo postiže ponovno poduzimanje istih ovršnih radnji od strane prvostupanjskog suda koje su prethodno već poduzete (a potom obustavom postupka i ukinute) u prvotnom ovršnom postupku. Dakle, konačan ishod predmetne odredbe u slučaju ovršnih postupaka koji se ne vode radi ostvarenja novčanih tražbina je dodatno opterećenje za sudove, neutralan utjecaj na prava ovršenika, a uz dodatno opterećenje i potencijalne dodatne troškove za ovrhovoditelja. S obzirom na navedeno, a vodeći računa o činjenici da je zakonodavac propustio nomotehnički doraditi predmetnu odredbu u skladu s namjerom njezina donošenja, čl. 72 st. 3 OZ-a je potrebno smisljeno tumačiti na način da se primjena iste ograniči isključivo na ovrhe radi ostvarenja novčane tražbine, upravo kako je to izvorno i zamislio zakonodavac.

S navedenim u vezi, ukazuje se da je predmetna odredba utemeljena na načelu iz članka 10 stavka 1 ZPP-a prema kojem sud, stranke i drugi sudionici moraju nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja, u razumnom roku i sa što manje troškova te prema kojem je sud dužan onemogućiti svaku zlouporabu prava u postupku. U ovršnom postupku u kojem ovrhovoditelj u prijedlogu za ovrhu predloži provođenje

svih potrebnih ovršnih radnji, ovrhovoditelj je u cijelosti ispunio svoju obvezu kao stranke tog postupka te je, do nastupa okolnosti zbog kojih poduzimanje predloženih radnji nije moguće, provođenje bilo kakvih ovršnih radnji nesporno obveza suda, koji po takvom prijedlogu za ovrhu po službenoj dužnosti određuje provođenje daljnjih ovršnih radnji. U takvoj situaciji, doista su rijetki slučajevi u kojima bi se ovrhovoditeljima mogle stavljati na teret bilo kakve negativne posljedice koje bi za ovršenika mogle nastati odugovlačenjem postupka, naročito ako je uzrok odugovlačenja postupka nedostatak postupanja suda. Pritom se ukazuje da i ovršenik, poput ovrhovoditelja, ima mogućnost poduzimanja istih radnji za pokušaj ubrzanja ovršnog postupka u vidu slanja požurnica, osobito ako zbog odugovlačenja postupka doista trpi negativne posljedice. Upravo je ovršenik primarno odgovoran za zaštitu vlastitih prava, a ne ovrhovoditelj kao ovršeniku suprotna stranka u ovršnom postupku.

Slijedom svega navedenoga, gramatičkim i rigidnim, odnosno formalističkim tumačenjem odredbe koja je predmet ovog rada, ovrhovoditelju bi se nerazumno, otegotnim procesnim zahtjevom, uskratilo pravo na praktični i učinkoviti pristup sudu. Zakonska odredba koja zahtijeva od ovrhovoditelja poduzimanje radnji koje nisu potrebne za nastavak postupka, a radi zadržanja njegova prava pristupa sudu, bi u slučaju takvog formalističkog tumačenja potencijalno predstavljala povredu prava na pravično suđenje, dok bi s druge strane praktično bila isključena bilo kakva odgovornost ovršnog suda, koji bi u tom slučaju bio u prvom redu odgovoran za ovršenikov rast zateznih kamata zbog propuštanja poduzimanja potrebnih postupovnih radnji.

Armando Demark, PhD

Teaching Assistant at the University of Rijeka Faculty of Law

Andro Amančić, MJur

Lawyer in Rijeka, Republic of Croatia

TERMINATION OF ENFORCEMENT DUE TO PASSIVITY OF THE PARTY SEEKING ENFORCEMENT

Summary

At the end of 2020, the amended provision of Art. 72 of the Croatian Enforcement act entered into force, paragraph 3 of which now provides that enforcement shall be terminated ex officio if the party seeking enforcement did not perform a single legal action in the proceedings within one year. After the introduction which reflects on general and special reasons for termination of enforcement in general, the authors analyze the subject provision de lege lata. They point out the positive and negative effects of that provision, linking them with the original intent that the legislator had upon its enactment. In that part of the paper, the authors compare the subject provision with the provision of Art. 72 para 2 of the Enforcement act and point out its (in)existence in the legal orders of other European countries. Special attention in the analysis is given to the character i.e. to the content of the legal action that the party seeking enforcement has to undertake within a year in order to avoid termination of enforcement by application of the subject provision. The authors also point out the modalities in which domestic courts interpret the subject provision and it is also analyzed from the viewpoint of the right of access to a court. Finally, the authors warn about the problems that may appear because of egregious formalistic interpretation of the subject provision and they discuss de lege ferenda suggestions to limit its application exclusively to proceedings for enforcement of monetary claims.

Key words: *Enforcement proceedings. – Creditor passivity. – Passivity of party seeking enforcement. – Termination of enforcement. – Enforcement acts.*

LITERATURA

- Aras Kramar S., „Zaštita ovršenika u svjetlu novina u ovrsi na nekretnini“, *Pravni vjesnik* 3–4/2017.
- Bukovac Puvača M., Demark A., „Nezakonitost i nepravilnost rada kao pretpostavka odgovornosti države za štetu“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 2/2021.
- Bulka Z., Vidović S., *Novela Ovršnog zakona, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Priručnik za polaznike*, Pravosudna akademija, Zagreb 2022.
- Dika M., *Građansko ovršno pravo, I. knjiga: Opće građansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb 2007.
- Grbić S., *Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima (poštenost – razumna duljina trajanja postupaka – nezavisnost i nepristranost sudova i sudaca – pristup sudu – jednakost oružja)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka 2014.
- Gusić Ž., „Obustava ovrhe“, *Hrvatska pravna revija* 12/2016.
- Kennett W., *Civil Enforcement in a Comparative Perspective, A Public Management Challenge*, Intersentia, Cambridge 2021.
- Limongi B., *La chiusura atipica del processo esecutivo. Elementi per uno studio sui poteri del giudice dell'esecuzione*, Doktorska disertacija, Sapienza Università di Roma 2021–2022.
- Maganić A., „Praksa Europskog suda za ljudska prava i pravo na dom“, *Pravo na dom* (ed. J. Barbić), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti 2016.
- Mihelčić G., *Komentar Ovršnog zakona s opsežnom sudskom praksom i abecednim kazalom pojmova*, Organizator, Zagreb 2015.
- Mihelčić G., „Zaštita prava na suđenje u razumnom roku u ovršnim postupcima (odabrana pitanja)“, *Hrvatski časopis za osiguranje* 5/2021.
- Pavlović Š., *Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Protokoli uz Konvenciju, Europski sud za ljudska prava, Praksa, Komentari, Teorija*, Libertin naklada, Rijeka 2020.
- Šarin D., „Aspekti prava na pravično suđenje – pravo na pristup sudu kroz jurisprudenciju Ustavnog suda Republike Hrvatske“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu* 3/2016.

Triva S., Belajec V., Dika M., *Sudsko izvršno pravo, Opći dio, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Informator, Zagreb 1984.

Uzelac A., „Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: Nova praksa Europskoga suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 1/2010.

Article history:

Received: 1. 9. 2023

Accepted: 20. 11. 2023